

Бола шахсида салбий

ўзгаришларни келтириб чиқарувчи
ташқи таъсирларнинг
психологик-педагогик асослари

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ

ЁШЛАРГА ИЖТИМОИЙ-ПСИХОЛОГИК
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ МАРКАЗИ

«БОЛА ШАХСИДА САЛБИЙ ЎЗГАРИШЛАРНИ КЕЛТИРИБ
ЧИҚАРУВЧИ ТАШҚИ ТАЪСИРЛАРНИНГ ПСИХОЛОГИК-
ПЕДАГОГИК АСОСЛАРИ» МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Мақолалар тўплами

Тошкент-2021

Бола шахсида салбий ўзгаришларни келтириб чиқарувчи ташқи таъсирларнинг психологик-педагогик асослари / Мақолалар тўплами. – Тошкент, 2021. – 511 бет.

Мазкур тўплам “Бола шахсида салбий ўзгаришларни келтириб чиқарувчи ташқи таъсирларнинг психологик-педагогик асослари” мавзусига бағишлаб ўтказилган Республика илмий-амалий конференцияси материаллари асосида тайёрланган. Ушбу тўпламда психология ва педагогиканинг назарий, методологик ҳамда умумпсихологик масалалари, ёшларнинг ижтимоий-психологик муаммолари, унинг сабаб ва ечимлари, бола шахсининг хулқ-атвори ва дунёқарашида кузатилаётган ўзгаришлар, ижтимоий-психологик таъсирлар, ижтимоий-психологик муаммоларнинг бола руҳиятида намоён бўлиш хусусиятларини илмий тадқиқ этиш бўйича олиб борилаётган изланишларнинг долзарб йўналишлари, бу борада йиғилган маълумотлар ва улардан амалиётда фойдаланиш имкониятлари юзасидан амалий билимлар тақдим этилади.

Мақолалар тўплами соҳа мутахассислари, маънавий-маърифий ишларни ташкил этишга масъул ходимлар, амалиётчи психологлар, психология таълим йўналиши талабалари, психология бўйича илмий изланишлар олиб боровчи тадқиқотчилар, психологияга қизиқувчи турдош йўналишлар вакилларига мўлжалланган.

Таҳрир кенгаши аъзолари: Ёшларга ижтимоий-психологик хизмат кўрсатиш
маркази директори
Д.О.ШОДИЕВА

Ўзбекистон халқаро ислом академияси катта
ўқитувчиси, Психология фанлари бўйича PhD
М.Р.АКРАМОВ

Ўзбекистон халқаро ислом академияси ўқитувчиси
А.С.НАЗАРОВ

Ўзбекистон халқаро ислом академияси тадқиқотчиси,
психолог
С.С.ҚАХХОРОВ

Психолог-тренер
М.Қ.КУБАЕВ

«Бола шахсида салбий ўзгаришларни келтириб чиқарувчи ташқи таъсирларнинг психологик-педагогик асослари» мавзусидаги Республика илмий-амалий конференциясини ўтказиш Ўзбекистон ёшлар иттифоқи муассислигидаги Ёшларга ижтимоий-психологик хизмат кўрсатиш маркази Илмий-психологик Кенгашининг 2020 йил 29 сентябрдаги 01-04/14 сонли мажлис баёни билан мақуullanган.

Тўпламда келтирилган маълумотларнинг холислиги ва ишончлилигига муаллифлар масъулдирлар.

ёшлар тарбияси кенг жамоатчилик, қолаверса бутун халқимиз иштирок этиши лозим бўлган масаладир.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. – Тошкент: М 54 “Ўзбекистон” НМИУ, 2020. -456 б.
2. Куролли Кучларни ривожлантириш борасидаги ишлар сарҳисоб қилинди, янги вазифалар белгиланди. <https://prezident.uz/uz/lists/view/4075>
3. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 29.10.2018 й., 09/18/878/2120-сон.
4. 2017 йил якуни бўйича Ўзбекистон Республикасидаги нарковазият / Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги наркотик моддаларни назорат қилиш миллий ахборот-таҳлил маркази. – Тошкент, 2017.
5. Ўзбекистон Республикаси қонуни. Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида. 3-модда. (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2016 йил, 37-сон, 426-модда). – Т.: «Адолат», 2016. –, Б.4.
6. 2020 йил якуни бўйича Ўзбекистон Республикасидаги нарковазият / Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги наркотик моддаларни назорат қилиш миллий ахборот-таҳлил маркази. – Тошкент, 2020.

TA'LIM OLISHDA MA'LUMOTLARNI IDROK ETISH USULLARI

Raxmanova Dilfuza Uchqunovna
TVCHDPI magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim olish jarayonida ma'lumotlarni idrok etish haqida fikr yuritilgan. Ta'lim oluvchilar turli xil bo'ladi. Ba'zilar eshitganini eslab qolsa, ba'zilar ko'rganini eslab qoladi, yana bir tur ta'lim oluvchilar borki, ular ushlab ko'rib, qo'li bilan sezib ma'lumotni oladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, audial, kinestik, vizual, eshitib tushunish, ushlab ko'rib o'rganish, ko'rib bilim olish.

Аннотация: в этой статье основное внимание уделяется восприятию информации в процессе обучения. Учащиеся будут разными. Некоторые будут помнить то, что они слышали, другие - то, что они видели, другой тип обучения. Есть получатели, которые получают информацию, которую они видят и чувствуют с помощью их руки.

Ключевые слова: образование, аудио, кинестетика, визуальное, слуховое восприятие, визуальное обучение.

Annotation: This article focuses on the perception of information in the learning process. Learners will be different. Some will remember what they heard, some will remember what they saw, another type of learning There are recipients who receive the information they see and feel with their hands.

Keywords: education, audio, kinesthetic, visual, auditory comprehension, visual learning.

Ta'lim ijtimoiy hodisa bo'lib, uning tarixi juda uzoqdir. Ta'lim kishilik jamiyati rivojining dastlabki yillaridayoq katta rol o'ynagan. U to'plagan tajribalarni, dunyo haqidagi axborotlarni berish jarayonini ta'minlagan, insoniyatning faqat ijtimoiy rivojlanishiga emas, balki qiyin sharoitlarda yashashiga ham yordam bergan. Ta'limning tashkiliy masalalari Al-Farobiyning "Fan va aql zakovat" asarida o'quv fanlarini guruhlariga bo'lib o'qitish, ularning tarbiyaviy mohiyatini ochib berish masalalariga bag'ishlangan. Uzlüksiz rivojlangan jamiyatda ta'limning mukammal jamoa shakli, ya'ni dars ming yillar mobaynida vujudga kelgan. Y.A.Komenskiy "Buyuk didaktika" asarida tarbiyaning oldingi barcha tajribalarni umumlashtirdi, sinfning dars tizimida ta'limning asosiy didaktik prinsiplarini izchil ifodaladi. O'sha zamondan buyon 350 yil o'tdi. Shuncha vaqt mobaynida darsning tashkiliy shakllari ham, ta'limning metodlari ham uzluksiz takomillashib bordi.[1]

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Inson ayrim yorug' yoki rangli, tovushlar yoki aloqalarning o'rganilmagan dunyosida emas, jismlar va shakllar, murakkab vaziyatlar dunyosida yashaydi. Inson tomonidan idrok etiladigan narsalar uning ko'z o'ngida yaxlit tasvirlar ko'rinishida namoyon bo'ladi.

«Sezgi» va «idrok» tushunchlari o'zaro bir-biri bilan bog'liqdir, lekin ular o'rtasida tub negizli farqlar ham mavjud. Qo'shilish natijasida ayrim sezgilar yaxlit idrokka aylanadi, alohida belgilarni aks ettirishdan yaxlit jismlar yoki vaziyatlarni aks ettirishga o'tadilar. SHuning uchun idrokning sezgidan asosiy farqi, bizga ta'sir o'tkazuvchi barcha narsalarni anglash, ya'ni, jismni barcha xossalari bilan birgalikda yaxlit aks ettirishning predmetliligidan iborat.

Shunday qilib, **idrok** – bu jism va hodisalarni, ularning his-tuyg'u organlariga bevosita ta'sir ko'rsatishida yaxlit aks ettirish psixik jarayoni.

Idrok – bu sezgilarning oddiy yig'indisi emas. Idrok qilish jarayonida sezgilardan tashqari, avvalgi tajriba, idrok etiladiganlarni anglash, shuningdek, xotira jarayonlari qatnashadi. SHuning ko'p hollarda idrok insonning perseptiv tizimi deb ataladi.

Hozirda tasavvurlarni bilish jarayoniga oid turli nazariyalar mavjud. Bu nazariyalarda asosiy e'tibor his-tuyg'u organlariga ta'sir ko'rsatuvchi tashqi daraklarning anglangan perseptiv tasvirlarga aylanishiga qaratilgan.

Psixofiziologlarning tadqiqotlariga ko'ra, idrok tahliliy ishlarni olib borishni talab etuvchi juda murakkab jarayondir. Idrok qilish jarayoniga muntazam ravishda harakatli tarkibiy qismlar (aniq jismlarni idrok qilishda jismlarni ushlab ko'rish va ko'zlar harakati; nutqni idrok qilishda mos kelgan tovushlarni kuylash va talaffuz qilish) kiritilgan bo'ladi. SHuning uchun idrokni sub'ektning perseptiv (idrok qilinuvchi) faoliyati sifatida belgilash maqsadga muvofiqdir. Bu faoliyatning natijasi bo'lib, real hayotimizda to'qnashishimiz mumkin bo'lgan jism haqidagi yaxlit tasavvur etish hisoblanadi.

Jismni yaxlit aks ettirish ta'sir etuvchi belgilarning (rang, shakl, ta'm va h.k.) yaxlit to'plamidan, bir vaqtning o'zida mavjud bo'lmaganlardan asosiy etakchi belgilarni ajratib olishni talab etadi. Idrok qilishning ushbu perseptiv tasvirning shakllanish bosqichida tafakkur ham qantashishi mumkin, deb taxmin qilinadi. Lekin idrokning keyingi bosqichi asosiy mohiyatga ega bo'lgan guruhlarini birlashtirishni va idrok etilgan belgilar to'plami bilan jism haqidagi avvalgi bilimlarni taqqoslashni talab etadi, ya'ni, idrok qilish jarayonida xotira ishtirok etadi. Agar taqdim etilayotgan jism

haqidagi farazni taqqoslashda, u etkazilgan axborot bilan mos kelsa jismni tanib olish sodir bo'ladi va u idrok etiladi, agarda mos kelmasa, sub'ekt uni topmagunicha, kerakli echimni izlash davom ettiriladi.

Idrok qilishda u yoki bu jismni idrok qilish istagi, uni idrok qilish zaruriyati yoki majburiyati, yaxshiroq idrok qilishga erishishga yo'naltirilgan iroda kuchi, bunday vaziyatlarda namoyon bo'ladigan qat'iyatlilik katta ahamiyatga egadir. Real olam jismini idrok qilishda insonning diqqati va yo'nalganligi ham qatnashadi.

Idrok qilishga bo'lgan munosabatimiz idrok jarayoni uchun katta ahamiyatga ega. Jism bizga qiziqarli yoki biz unga befarq bo'lganimiz uchun, u bizda turlicha his-tuyg'ularni uyg'otishi mumkin. bizga qiziqarli bo'lgan jism faol idrok etilishi, va, aksincha, bizga farqsiz bo'lgan jismni sezmasligimiz ham mumkin.

SHunday qilib, idrok – bu ayni vaqtda bizga ta'sir ko'rsatayotgan narsani bilishga qaratilgan o'ta murakkab, shu bilan birga, umumiy jarayon.[3]

Tahlil va natijalar. Inson ma'lumotlarni idrok qiladi va hayotda qo'llaydi.

Bilim-shaxsning ongida tushunchalar, sxemalar, ma'lum obrazlar ko'rinishida aks etuvchi borliq haqida tizimlashgan ilmiy ma'lumotlar majmui.

Ko'nikma-shaxsning muayyan faoliyatini tashkil eta olish qobiliyati.

Malaka-muayyan harakat yoki faoliyatini bajarishning avtomatlashtirilgan shakli.

Ta'lim olishda ma'lumotlarni idrok etish turli yoshdagi odamlar tomonidan axborotni qabul qilish va qayta ishlashning o'ziga xos xususiyatlarini anglatadi.

Vizual - bu ma'lumotlarning aksariyatini ko'rish yordamida qabul qiladigan inson.

Audial - eshitish orqali asosiy ma'lumotlarni oladigan inson.

Kinestetik - bu ma'lumotni boshqa hislar (hid, teginish va boshqalar) orqali va harakatlar yordamida qabul qiladigan inson.

Diskret - bu ma'lumotni idrok etish mantiqiy tushunish orqali, raqamlar, belgilar, mantiqiy dalillar yordamida tushunadigan inson. Ushbu toifadagi insonlar eng kam tarqalgan bo'lib, bolalar, shu jumladan maktab o'quvchilari odatda umuman darsni yaxshi tushunmaydi.

Psixikaning bunday xususiyatlari allaqachon maktabgacha yoshda namoyon bo'lib, bola va boshqalar o'rtasida aloqalarni o'rnatishda, o'rganish muvaffaqiyatida, yangi ko'nikma va malakalarni egallashda katta rol o'ynaydi. Insonda axborotni idrok etish va qayta ishlashning yetakchi bosqichini qanday bilib olish mumkin? Eng samarali yo'l kuzatish orqali amalga oshiriladi!

Maktabgacha yosh. Vizual bola ma'lumotni qabul qilish uchun ko'proq vizual hissiyotlarga tayanadi. U rangini, shakli, hajmini tezda eslab qoladi. Agar chaqaloqqa yangi o'yinchoq taklif etilsa, u avval uni har tomondan sinchkovlik bilan tekshiradi. Vizual bolalar haykaltaroshlik, rasm chizish, kesish, jumboq qo'yishni yaxshi ko'radilar. Ularning faoliyati va o'yinlari ko'zlar va qo'llarning o'zaro ta'sirini o'z ichiga oladi. Bunday bolalar ertak tinglashdan ko'ra (masalan, audio kasetda yoki onasi ijro etgan) kitobdagi rasmlarga qarashni afzal ko'rishadi. Vizual bola uchun uning kiyinishi muhim, o'zi kiyim, ko'ylak, rangini tanlaydi; qizlarda esa zargarlik buyumlariga, soch turmaklariga ahamiyati katta bo'ladi. Vizual bola, avvalo, bolalar bog'chasiga nima kelganini, o'yin maydonchasida eng yorqin o'yinchoq nima bo'lganligini eslaydi va aytib beradi. Vizual juda chiroyli (uning yoshiga qarab), masalan, ko'lmakka tushmaydi, chunki poyabzal iflos va xunuk bo'ladi. Tengdoshlari bilan muloqotda,

ko'rgazmali bola avval kuzatadi, shundan keyingina kontaktga (qo'shma o'yin) boradi, uzoq vaqt yolg'iz o'ynashi mumkin. Vizual chaqaloqni tarbiyalashda nutqni rivojlantirishga e'tibor berish kerak (u jim), muloqotga kirishish (muloqot qilish qobiliyati), jismoniy muvofiqlashtirish.

Maktabgacha yoshdagi eshitish vositasi atrofdagi dunyoni tovushlar orqali o'rganadi, shuning uchun u boshqalardan ko'ra erta gapirishni boshlaydi, katta so'z boyligiga ega. Bunday bolalar musiqa, ertaklarni audio orqali tinglashni, suhbatlar o'tkazishni - muhokama qilishni, isbotlashni yaxshi ko'radilar. Turli xil ertaklar, o'yinlar bilan birga keladi. Qanday qilib ishontirishni, biladi. Ammo u ochiq o'yinlarda qatnashishni yoqtirmaydi. Audial bolalar juda muloyim. Ular vizual (rasmlardagi farqlarni topish) va motor (tepalikka mahorat bilan chiqish, tez va uzoq vaqt yugurish qobiliyati) bilan bog'liq qobiliyatlarni rivojlantirishda tengdoshlaridan biroz orqada qolishlari mumkin. Shu sababli, ushbu ko'nikmalarni o'yinlar va mashqlar orqali rivojlantirishga harakat qiladi.

Kichkina kinestetik teginish va harakatlanish orqali dunyoni o'rganadi. U yaxshi rivojlangan vosita mahoratiga ega, u juda ko'p harakat qiladi, odatda erta yurishni boshlaydi. Bunday bola sakrash, yugurish, kurash bilan bog'liq bo'lgan faol o'yinlarni yaxshi ko'radi, unga bir joyda o'tirish, uzoq vaqt davomida bir narsani qilish qiyin. Kinestetik bola hamma narsaga tegishni va his qilishni yaxshi ko'radi; uning uchun teginish hissiyotlari ayniqsa muhimdir, shuning uchun tez-tez erkalash, quchoqlash, o'pish bag'ringizga o'zini bosadi.

Maktab Yoshi. Faol lug'at.

Vizual vositalar o'z nutqida ko'rish bilan bog'liq bo'lgan ismlar, fe'llar, sifatlardan foydalanadi (qarash, kuzatish, rasm, bir qarashda rang-barang, yorqin, o'zingiz ko'rib turganingizdek ...).

Audial eshitish hissi bilan bog'liq so'zlar bilan ifodalanadi (ovoz, tinglang, muhokama qiling, jim, sukut, tovushsiz ...).

Kinestetik lug'at asosan hissiyotlarni, hissiyotlarni tavsiflovchi so'zlarni o'z ichiga oladi (tushunish, yumshoq, iliq, ipak, teginish, yaxshi hid, xushbo'y, egiluvchan ...).

Ko'rish yo'nalishi.

Vizual tasvirlar bilan aloqa qilishda nigoh asosan yuqoriga, audiallar uchun - o'rta chiziq bo'ylab, kinestetikalar uchun pastga yo'naltiriladi.

Diqqatning xususiyatlari.

Odatda kinestetik odamga diqqatini jamlash qiyin, uni har qanday narsadan chalg'itish oson; audial tovushlar bilan osongina chalg'itadi; shovqin deyarli kam.

Yodda saqlash xususiyatlari.

Vizual ko'rganlarini eslaydi, rasmlar bilan eslaydi (obrazli fikrlash yaxshi rivojlangan). Audial - muhokama qilingan narsa, tinglashni eslaydi. Kinestetik umumiy taassurotni eslaydi; eslaydi, harakat qiladi, his qiladi, hidlaydi.

Xulq-atvorning farqlanishiga misollar.

Vaziyat: doskada yozilgan uy vazifasi.

Vizual itoatkorlik bilan kundalikni ochadi va taxtadan uyga tayinlangan narsalarni qayta yozadi.

Audial yana yonidagidan so'raydi va eshitishdan yozadi yoki umuman hech narsa yozmaydi, uyda esa u telefonda qo'ng'iroq qiladi va sinfdoshlaridan nima so'ralganini bilib oladi.

Uzoq vaqt davomida kinestetik kishi portfelini varaqlaydi, kerakli darsliklarni topadi, ularda - berilgan sahifalarni va darsliklarda nima tayinlanganligini qayd etadi.

Vizual ko'pincha sinfdan qoladi (agar u yerda juda shovqinli bo'lmasa) yoki koridorga chiqib, devorlardagi ma'lumotlarni tekshiradi, boshqa bolalarni kuzatadi.

Audial suhbat va shovqin qilish uchun o'zgarishlardan foydalanadi.

Kinestetiklar isinish, harakatlanish uchun o'zgarishga muhtoj.

Albatta, ta'lim va tarbiya berishda ma'lumotni idrok etish va qayta ishlashning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish kerak. Bu ota-onalarga ham, o'qituvchilarga ham tegishli. Bola bilan "uning tilida" muloqot qilish muhimdir.

Muloqot paytida bolaga tushunarli va yaqin bo'lgan usullardan foydalaning:

rang, shakl, joylashishni tavsiflovchi vizual so'zlar bilan siz kitobdagi fikrlarni ajratib ko'rsatishingiz, jadvallar, diagrammalar, ko'rgazmali vositalardan foydalanishingiz mumkin;

audio bilan, ovozli o'zgarishlardan foydalaning (ovoz balandligi, pauza, intonatsiya);

kinestetiklik bilan imo-ishoralardan foydalaning, teginish va sekinroq gapiring, unga ma'lumot bilan "o'ynasin".

Har qanday odam, shu jumladan bola, idrokning turli yo'llaridan foydalanadi. Idrokning o'ziga xos xususiyatlari yoshga ham bog'liq: yosh bolalar uchun bu hamma narsaga teginish, narsalarni tatib ko'rish istagi mavjud bo'ladi, maktab o'quvchilari esa eshitish va ko'rish qobiliyatidan ko'proq foydalanadilar.[2]

Xulosa va takliflar. Ta'lim jarayonidagi ta'lim beruvchi ta'lim oluvchilarning darsni o'zlashtirishi idroki orqali amalga oshiriladi.

Chunki ma'lumotni idrok etishiga qarab bilim o'zlashtiriladi. Va hayotda qo'llaniladi. Hayotda qo'llanilganda esa jamiyat farovonlashadi, jamiyat farovon bo'lsa oilalar mustahkam bo'ladi, oila mustahkam bo'lsa yurtimiz yanada rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. R.A. Mavlonova, N.H. Rahmonqulova, K.O. Matnazarova, M.K. Shirinov, S. Hafizov. Umumiy pedagogika. Fan va texnologiya nashriyoti, 2018.

2. www.kirov.spb.ru

3. www.reja.tdpu.uz

4. G'oziev E.G. Umumiy psixologiya. Toshkent. 2002. 1-2 kitob.

INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ORQALI MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI VA IMKONIYATLARI

G.Sh. Yuldosheva

Navoiy viloyati Zarafshon shahar 16-sonli maktabgacha ta'lim tashkiloti psixologi

Annatsiya. Maqolada maktabgacha ta'lim bolalarini ma'naviyatini shakllantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari

МУНДАРИЖА

Акрамов Мирмухсин, Шаринова Хурматой Нуралиева Озода	Реклама ижтимоий-психологик муносабатлар воситаси сифатида	4
Назаров Азамат	Бошқарув қарорларини қабул қилиш жараёнини ижтимоий-психологик таъминлаш муаммолари	6
Қаххоров Сарвар	Диний мутаассиблик муаммосини психологияда ўрганилиши	13
Кубаев Маъруф	Ижтимоий иллат тушунчаси. унинг ижтимоий-психологик асослари	8
Абдурахмонова Зухра	Бола шахсида саноген тафаккурни ривожлантиришнинг долзарблиги ва ижтимоий психологик хусусиятлари	16
Umarova Maxbuba	Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda tafakkur va хотirasini rivojlantirish metodikalari	20
Абдуллаев Ақобир	Мактаб психологлари томонидан педагогик жамоага кўрсатиладиган психологик хизматнинг айрим назарий ва амалий асослари	23
Алимжоновна Нафосат	Бошланғич синф ўқувчиларини самарали ўқитишнинг педагогик-психологик жиҳатлари	27
Юсупова Гулбаҳор	Креатив тафаккурли ўспиринларнинг ижтимоий-психологик хусусиятлари	29
Ҳабибуллаев Баҳодир	Диний экстремистик ғояларнинг тарқалишида ижтимоий тармоқларнинг аҳамияти	32
Орзикулова Чарос	Ёшларда ахборот хурижларига нисбатан иммунитетни шакллантиришнинг ижтимоий – психологик усуллари	34
Жаббор Алишер	Шахсда когнитив услублар шаклланишининг психологик омиллари	37
Po'latova Nodira	Maktabda giperaktiv bolalar bilan olib boriladigan ishlar va ularni tashkillashtirish: muammo va yechimlar	38
Kasimov Ulugbek, Yusupov Ravshanbek	The process of globalization in the formation in the youth background	40
Каримова Хадича	Imkoniyati cheklangan bolalarning ijtimoiylashuvida oilaning o'рни	46
Berdieva Fotima	Barkamol shaxsni shakllantirishda psixologik mezonlar	48
Hamrayeva Shahnoza, Isakova Dilbar	Sog'lom yetuk qilib bolalarni tarbiyalashda ota-ona va maktabgacha ta'lim tashkilotining hamkorligi	51
Sayilxonova O'g'iloy	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni vatanga mehrli va ma'naviyatli qilib tarbiyalash	53
Rasulova Sarvinoz	Tarbiya jarayonida ota-ona va tarbiyachining o'рни	55
Bozorova Yulduz	Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda oilaning o'рни	57
Nazarova Muhabbat	“Ommaviy madaniyat”ning yoshlar tarbiyasiga salbiy ta'siri	59
Dilnoza Bekturadova	Ta'lim – tarbiya jarayonida o'smir yoshdagi bolalarning muammolarni yechishda psixologik yondashuv	60
Sanobar Asilova	Ta'limni axborotlashtirish jarayonlarida yoshlarda axborot olish madaniyatini shakllantirish	62
Aziza Mirzabekovna	Ijtimoiy-psixologik tadqiqotlarda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda kreativ tafakkurning shakllantirish muammosini o'rganilganligi	64
Рахимова Барно	Глобаллашув ва таълим-тарбия муштараклиги	67
Хамроева Умида	Ўзбекистонда психология фанининг ривожланиши ва ҳозирги ҳолати	69

<i>Федюнина Диана</i>	Социально-психологические факторы, влияющие на мировоззрение и поведение молодежи	72
<i>Mardiyeva Sarvinoz</i>	Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar psixikasi	74
<i>Ro'ziboyeva Zilola</i>	Chet tilini o'rganishning interaktiv usullari	76
<i>Икрамжанова Нодира</i>	Оиладаги зўравонликка учраган аёлларнинг ижтимоий – психологик хусусиятлари	78
<i>Хабибуллаев Боходир</i>	Власть и властическое мышление в знании	80
<i>Хайдарова Ҳилола</i>	Мактабгача ёш даври психологик ривожлантириш хусусиятлари	82
<i>Зарина Зарифовна</i>	Мактабгача таълим ташкилотида маънавий-маърифий тадбирларнинг тарбиявий аҳамияти	85
<i>Латинова Шаҳноза</i>	Мактабгача ёш даврининг асосий фаолияти – бу ўйиндир	87
<i>Усмонова Дилноза</i>	Бошланғич таълим ёшидаги болаларни мактабга мослашувининг айрим психологик жихатлари	90
<i>Yigitaliyeva Shahnoza</i>	Oilaviy qadriyatlarning yoshlarning dunyoqarashi va xulq-atvoriga ta'siri	92
<i>Ёдгорова Насиба</i>	Шахс такомиллашувида болаликнинг ўрни ва ижтимоий омиллар	94
<i>Райимшукурова Мунисахон</i>	Бола ижтимоийлашувида оила масканининг роли	97
<i>Пайзиев Аббос</i>	Ёшларни гиёҳвандлик иллатидан сақлаш асосий бурч	100
<i>Raxmanova Dilfuza</i>	Ta'lim olishda ma'lumotlarni idrok etish usullari	103
<i>Gulbahor Yuldosheva</i>	Innovatsion texnologiyalar orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlari ma'naviyatini shakllantirish omillari va imkoniyatlari	107
<i>Юсупова Шохиста, Сайидкулова Одина</i>	Тасвирий санъат дарсларида рангларнинг психологик аҳамияти	110
<i>Qalandarova Sarvinoz</i>	Past o'zlashtiruvchi o'quvchilar bilan psixologik mashg'ulotlar o'tish	113
<i>Бекчанова Холида</i>	Касб танлаш мотивларининг ижтимоий-психологик механизмлари	116
<i>Мухтарова Гулюз</i>	Ўқувчи ёшларда ахлоқий ҳис-туйғуларни шакллантиришда мактаб ва оиланинг ўрни	120
<i>Мухтарова Гулюз</i>	Ta'lim tizimida bola nutqining rivojlanishi muloqot madaniyatini shakllantirish asosi	122
<i>Эркаев Маъмуржон</i>	Ислом ҳуқуқида ижара муносабатларини тартибга солинишда ёшларнинг ўрни	124
<i>Ashurova Dilxumor</i>	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni shakllantirishning psixologik omili	128
<i>Назарова Шохиста</i>	Карантин вақтида кўркув ва стрессни енгишда нима ёрдам беради? психологдан маслаҳатлар	130
<i>Bo'riyeva Zebiniso</i>	Shaxs kreativligini rivojlantirishda art-terapiya usullari	132
<i>Hasanov Umarbek</i>	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	135
<i>Qosimova Shahnoza</i>	O'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish	138
<i>Musoev Xurshedjon</i>	Ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'lim modulidan foydalanish zaruriyati	140
<i>Musoev Xurshedjon</i>	Uyali telefonlarning odamlarga zarari	143
<i>Umarova Gulhayoxon</i>	Kichik maktab yoshida o'qishga bo'lgan qiziqish	146
<i>Turdiboyeva Omatoy</i>	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi informatsion xurujlar va ularning pedagogik-psixologik asoslari	149
<i>Abdug'afforova Ozoda</i>	O'quvchilarda kasbiy qiziqishlarning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar	151

Xolliyeva Shoxista	Психологик хизматни ташкил қилиш масалалари	153
Biyyemirova Dilduza	Maktabda giperaktiv bolalar bilan olib boriladigan ishlar va ularni tashkillashtirish: muammo va yechimlar	156
Маматқулова Рано	Психология стресса и методы его профилактики	158
Маматқулова Рано	Влияние семейных взаимоотношений на психику детей	162
Tleumbetova Qallig'ul, Seitmuratova Venera	Qaraqalpaq balalar ádebiyatini mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerinde qollanaw-búgingi kúnniń dawir talabi	166
Рахимова Хуршида	Ота-оналарнинг ўз болаларига эътиборини кучайтиришнинг психологик аҳамияти	169
Раззақова Шарофат	Оилада шахслараро муносабатнинг фарзанд тарбиясидаги аҳамияти	171
Пўлатова Маҳбуба	Ғайриижтимоий ҳуққ-атворли ёшларни тарбиялашнинг психологи асослари	174
Igamberdiyeva Dilnoza	Sog'lom oila – barkamol avlod yaratuvchisi	177
Oqilova Ziyodaxon	O'smirlik davr gender xususiyatlarni tadqiq etilishi	179
Мансурова Гулжаҳон	Ўсмирларда агрессив хулқни юзага келишининг ижтимоий-психологик омиллари	184
Boboxolova Shahnoza	Bola xulq-atvorini shakllanishida oilaning roli va tashqi muhitning ta'siri	187
Rahimova Dilnoza	Temuriyzoda malikalarning ta'lim va tarbiya jarayonidagi xizmatlari	190
Мамажонова Ра'но	Xulq - atvor va odatlarni shakllanishining psixologik tavsifi	192
Райимова Шаҳноза	Бола шахси шаклланиши – психо-педагогик жараён сифатида	194
Юсупова Мунисхон	Таълимда нуқсонли бор ўқувчиларга психологик ёрдам кўрсатиш	197
Avlayev Orif, Valieva Munajatxon	Bolalar deviant xulq-atvorining psixologik tahlili	200
Tilloeva Sarvinaz	Giperaktiv bolalar va ularni tarbiyalash muammolari	204
Садикова Муамтар	Ёшларнинг дунёқараши ва ҳуққ-атворига таъсир этувчи ижтимоий психологик омиллар. Шартли рефлекслар	206
Soyibjonovna Mohinur	Ta'limda psixologik xizmatning asosiy vazifalari: yoshlarning ijtimoiy-psixologik muammolari, sabab va yechimlari	209
Mirdjalilova Bargida	Ўқувчи қобилиятларини аниқлаш ва ривожлантиришнинг психологик асослари	212
Яхшимбекова Сайёра	Ўсмирлик даврида стресс ҳолати ва уни бартараф этишнинг психопрофилактикаси	216
Samatova Xolida	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	220
Абсаламова Гулмира	Европа уйғониш даври буюк намоёндалари асарларида бугунги кунда фонетик эволюция оқибатлари	222
Absalamova Gulmira	Mishel de monten fazilat tushunchasi va uning ahamiyati	226
Nosirova Madina	Bolalarda menejmentlik qobiliyatlarini tarbiyalash va rivojlantirishda faoliyatning roli	232
Nishonova Zarina	Inkyluziv ta'limning nazariy va amaliy masalalari	234
Islomova Bibigul	Tarbiyasi qiyin bolalar bilan ishlashning psixologik omillari	235
Утеулиева Гулихпра	Фаолиятнинг бола шахсига психологик таъсири ҳамда унинг тарбия жараёнидаги аҳамияти	238
Улмасова Дилдора	Болада эмоционал интеллект ривожланишига таъсир этувчи омиллар	240
Bibalayeva Dilafruz	O'smirlik davrida o'quvchilarning o'qish faoliyati va kasb tanlash muammosi va yechimlar	243

Ҳамидова Гулиода	Спортчи талабаларнинг ижодий фаолиятига таъсир этувчи психологик омиллар диагностикаси	246
Haydarova Feruza	Bola shaxsida salbiy o'zgarishni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik - pedagogik asoslari	249
Baltayeva Xilola	To'g'ri muloqot farzand tarbiyasining muhim omili	251
Касбаева Раушан, Балтаев Жасурбек	Мактабларда замонавий психологик хизмат шакллари	253
Aytbayeva Nilufar	Shaxs taraqqiyotida yoshi va o'ziga xos xususiyatlari	257
Norbayeva Dilnoza Turimova Aygul	Shaxsning shakllanishidagi psixologik-pedagogik masalalar	259
Matchanova Nargiza	Talabalar hayotida stress sabablari va oqibatlar	263
Абдурахмонова Зухра	Ўқувчи ёшлар дунёқараши ва хулқ-атворида таъсир этувчи ижтимоий-психологик омиллар	267
Шарипова Иродахон	Меҳнат фаолиятининг шахс хулқ-атвори шаклланиши ва психологик жараёнларни кечишида тутган ўрни	270
Sadridinova Umida	Maktabgacha yoshdagi bolada-hissiy qiyinchiliklarni bartaraf etishda o'yin faoliyatining roli	272
Ашуров Нодирбек	Социально-психологические проблемы современной молодёжи и пути их решения	275
Alibekova Shohidaxon	Maktabda psixologik xizmat ko'rsatish	278
Елена Николаевна, Ахмедова Фазилятхон	Умумтаълим мактабларида таълим сифатини оширишда психологик хизматнинг аҳамияти ҳамда педагоглардаги касбий сўниш ҳолатларини бартараф этишда психологнинг масъулияти	280
Tajiddinova Muqaddas	Yoshlarda yangilik yaratishni namoyon etish jihatlari	285
Shamatova Dildora	Global axborot makonning salbiy ta'sirlaridan himoyalanishning ijtimoiy-psixologik masalalari	287
O'ktamova Gulshana	Yoshlarning dunyoqarashi va xulq - atvoriga ta'sir etuvchi ijtimoiy psixologik omillar	290
Ismoilova Shahlo	Yoshlar xulq-atvori va dunyoqarashining shakllanishida ijtimoiy-psixologik ta'sirlarning tutgan o'ri	293
Yadgarova Ozoda, Nafasova Munira	O'smirlik davrida stress holati va uni bartaraf etishning ba'zi psixologik usullari	296
Imotova Nigora	Yoshlarning ijtimoiy-psixologik muammolari, sabab va yechimlari	301
Мўминова Дилдор	O'spirinlik davrida stress holati va uni bartaraf etishning psixologik jihatlari	304
Эшонкулова Зоҳидахон	Актуальные проблемы психологии в образовании	306
Юсупова Гўзалхон	Психологияда агрессия тушунчаси ва унинг намаён бўлиш хусусиятлари	310
Toxirova Shahnoza	O'smirlarda xarakter aksentuatsiyasini aniqlash	312
Рахмонова Маърифат	Хулқдан оғиш муаммосининг ижтимоий-психологик омиллари таснифи	318
Umarova Xurshida	Umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirishda psixologik xizmatning ahamiyati, hamda pedagoglardagi kasbiy so'nish holatlarini bartaraf etishda rahbarning mas'uliyati	320
Umarova Xurshida	O'smirlik yoshidagi o'g'il va qizlarning o'ziga xos psixologik xususiyatlari	323
Tajiyazova Go'zalxon	Bola shaxsining rivojlanishiga salbiy ta'sirlar	327
Абдуқаҳҳоров Анвар	Таълим тизимида умумтаълим мактаблари амалиётчи	330

	психологлари олдида турган муаммолар	
Usmonova Mahmuda	Pedagogik muloqotda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik to'siqlar va ularni bartaraf qilish zarurati	333
Саттарова Моҳи́ра	Ўсмир ёшидаги психологик-педагогик муаммоларни ҳал этишда ота-оналар билан психологик маслаҳат олиб бориш	335
Umarova Dilnoza	Maktabgacha bo'lgan bolalar psixologiyasi	338
Ramazonova Lobar	Notinch oilalardagi nizolarning bolaga psixologik ta'siri	340
Po'latova Muniraxon	Mustaqil bilim olish jarayonida mantiqiy fikirlashning pedagogik shart-sharoitlari	341
Po'latova Muniraxon	Ta'limni axborotlashtirish jarayonlaridayoshlarda axborot olish madaniyatini shakllantirish	344
Rahmonova Feruza	Oiladagi nosog'lom psixologik muhitni maktabgacha yoshdagi bolalarga salbiy ta'siri	346
Egamberdiyeva Dilnoza	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	348
Исомова Наргиза	Ўсмирларда кузатиладиган салбий ўзгаришлар ва уларнинг сабаблари	351
Atakhujayeva Shahlo	Introducing with sel-destructive behavior: what it is and can we control it?	354
Ibrogimova Yulduz	Yoshlarning ijtimoiy-psixologik muammolari , sabab va yechimlari	357
Nuraliyeva Ozoda	Yoshlarda xulq og'ishi va tarbiya buzilishi kelib chiqishining ijtimoiy psixologik sabablari	360
Усмонжонов Асилбек	Касбий масъулият ривожланишининг психологик жиҳатлари	363
Акбаровва Мушарраф	Бола шахсининг ривожланишига таъсир кўрсатувчи омиллар	365
Otamurodova Zulayxo	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	368
Nabiyeva Odina	Talabalar o'quv faoliyatining xususiyatlari	371
Ибодуллаева Ирода	Ўқув-тарбия жараёнидаги мулоқотнинг шахс шаклланишига таъсири	374
Eshchanova Xolida, Xusainov Sherzod	O'quvchi shaxsida ijobiy sifatlarni shakllantirishda o'qituvchining o'rn	377
Ashurova Yulduz	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	379
Navbaxorova Hurshida	Inklyuziv ta'lim tizimida oilaning o'rn	382
Полванова Дилрабо	Интернетдан келаётган тахдидларнинг ўсмирлар руҳиятига салбий таъсири: кибербуллинг ва унинг оқибатлари	384
Jo'rayeva Shahnoza	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	388
Шаисматова Надира	Мақтаб таълим муассасалардаги педагогик жамоа кенгашлари иш тажрибалари	391
Karayeva Shahnoza	Alisher navoiyning shaxs kamolotida o'qituvchi-murabbiyning o'rn haqidagi fikrlari	393
Мамажоновва Дилноза	Ёшларнинг дунёкараши ва хулқ-атвориға таъсир этувчи ижтимоий - психологик омиллар	396
Эрисова Маъсуда Рашидовна	Болага хозир кандай муомила қилиш бу сиз ва бизнинг келажагимиз	398
Санақулова Дилбар	Бола тарбияси бўйича ота-оналарга тавсиялар	401
Санақулова Дилбар	Оммавий спорт ва жисмоний тарбия	402
Latipova Chinnigul	O'smir psixologiyasida salbiy sifatlarni keltirib chiqaruvchi	404

	ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	
Сайдалиева Меҳринисо	Диний эътиқоднинг бола тарбияси ва психологиясида тутган ўрни	407
Bahriddinova Mahbuba	Bola shaxsida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaruvchi tashqi ta'sirlarning psixologik-pedagogik asoslari	411
Risbayeva Nazira	Bolaning (shaxsning) jismonan, aqlan va ruhan rivojlanishida sportning ahamiyati	413
Шахло Эргашовна	Ўсмир- ота – она меҳрига мухтож	416
Madumarova Umida	Zamonaviy psixologiyaning rivojlanish istiqbollari	418
Roziqova Malika	Globalashuv jarayonida o'smirlarda yuzaga keladigan muammolar va ularning ijtimoiy-psixologik omillari	421
Қодирова Фотима	Таълимда психологик хизмат кўрсатиш масалалари	423
Тошматова Раъно	Аутоагрессив хулқ профилактикаси, диагностикаси ва коррекцияси (суицид)	425
Нарзуллаева Маърифат	Болаларда жаҳли тезлик ва уни йўқотиш йўллари	427
Nafisa Abduxamidova	“Indigo-samoviy bolalar”-ota-onalar uchun psixologik tavsiyalar	430
Зуфарова Малика	Болани ўсмир ёш даврида психик ривожланишининг асосий хусусиятлари	431
Улжаева Зилола	Ёшларда хулқ оғиши ва тарбия бузилиши келиб чиқишининг ижтимоий-психологик сабаблари	434
Soyimnazarov Navro'z	Psixologiya sohalari	436
Жамолiddинова Адолат	Оилада соғлом турмуш тарзи маданиятини шакллантириш психологияси	438
Ахмаджанова Холида	Тарбияси қийин гуруҳга мансуб агрессив хулқли болалар ва уларнинг ота-онаси билан ишлаш муаммолари	441
Abdurahmonova Sanobar	Alisher Navoiyning asarlarida tarbiya va insonparvarlik masalalari	444
Назаров Азамат, Бахтиёрров Баходир, Иброҳимов Нодирбек, Холматова Ойшахон	Бошқарув қарорларини қабул қилиш жараёнини оптималлаштиришнинг психологик асослари	448
Акрамов Мирмухсин	Экологик онг ривожланишида ижтимоий тасаввурларнинг роли	450
Содиқова Гулбарно	Замонавий психологияда мустақил қарор қабул қилишнинг назарий асослари	452
Ergashova Muxlisa	Oliy ta'lim jarayonida pedagogika va psixologiyaning ayrim masalalari	455
Nazarov Azamat	Problems of social-psychological support of the management decision-making process	457
Бўриев Жалолиддин	“Қутадғу билиг” – саодатга элтувчи асардир	460
Исаева Муштарий	Оилада диний эътиқод шаклланишига доир ёндашувлар таҳлили	464
Муҳиддинова Умида, Муҳиддинова Феруза	Боланинг психик ривожланишида тил ўрганишнинг аҳамияти	467
Маратов Темур	Шахс идентификацияси ижтимоий-психологик феномен сифатида	469
Юсупов Жасур, Сулаймонов Бекзод	Психологические аспекты обучения детей созидательному мышлению	473
Абдусаматова Каромат	Умумтаълим мактабларида ўқув фаолиятини ташкил этишда ота-оналар билан олиб бориладиган ишлар кўлами	477
Алимова Алия	Кичик мактаб ёшидаги болаларнинг хулқ-атвор хусусиятлари	478

Қучқарова Хадича	Психодиагностика методлари ва улардан фойдаланиш	480
Мамирова Барно	Тафаккур ва уни ривожлантириш усуллари	482
Парпиева Малика	Ўқувчиларда хотира жараёнини ривожлантирувчи машғулотлар	484
Режебов Зуриёд	Основные психологические функции речи	486
Таджибаева Шоҳида	Мактаб жамоадаги эмоционал толиқиш синдроми психопрофилактикаси бўйича ишлари	488
Тошматова Мўътабар	Мактаб ёшдаги болалар ҳаёлининг ривожланиши	490
Хидирова Озода	Амалиётчи психолог иш фаолиятида коучинг	492
Allayorova Latofat	Shaxs kamolotida jismoniy tarbiya muhim omil sifatida	493
Eshonqulova Shaxlo	Muloqot shaxs rivojlanishining muhim omili sifatida	496
Mamatova Lobar	Shaxs ma'naviyatini shakllantirishda kitobxonlikning o'rni	498
Maxammadiyeva Nasiba	Tarbiya jarayoning shaxs shakllanishida o'rni	500
Niyozova Feruza	Shaxsni tarbiyalashda oila, mahalla va ta'lim muassasasi hamkorligini amalga oshirish tamoyillari va bosqichlari	503
МУНДАРИЖА		505

